

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

A GAZDÁLKODÁS GYAKORLATÁBÓL

EGY BARANYA MEGYEI EGYESÜLT TERMELŐSZÖVETKEZET ELSŐ KÉT ÉVE

HALÁSZ PÉTER

Az egyházaskozári Haladás Tsz és a szászvári Új Barázda Tsz 1968. január 1-én egyesült. Mindkét termelőszövetkezet már korábban, 4—4 kiscsiny — Baranya megye sásdi járásában fekvő — község termelőszövetkezeteinek egyesüléséből jött létre.

AZ EGYESÜLÉS ELŐZMÉNYEI

A nagy esemény természetesen nem minden előzmény nélkül zajlott le. *Hársfalvai Imre*, aki 1959. óta az egyházaskozári Haladás Tsz elnöke, már 1966-tól patronálta az akkor még két különálló (szászvári Új Barázda és a magyaregregyi Meesekvölgye) termelőszövetkezetet, 1967. végén pedig már az egyesülésük révén megnövekedett szászvári Új Barázdának is elnöke lett. Így bizonyos mértékben módja volt arra, hogy az egyesülés személyi és anyagi feltételeit megteremtse.

Az egyesülésről általában

Nem árt itt egy rövid kitérőt tenni, és áttekinteni a hazai termelőszövetkezeti egyesülések történeti folyamatát, az egyesülések időben változó indokait, feltételeit és következményeit.

Az első nagy egyesülési hullám az ötvenes évek elején zajlott le, a másodikra az országos méretű kollektivizálás befejeztével került sor. Mindkét időszakban a vagyoni rétegződés szerint alakult, egy községen belül fekvő kis termelőszövetkezetek olvadtak össze.

A tömeges egyesülések időszakának befejeződése óta is történnek — nem is csekély számban — összeolvadások, és ez a folyamat 1968—1969-ben meggyorsult. Ezekre a legújabb egyesülésekre azonban az volt a jellemző, hogy nem üzemgazdasági megfontolások alapján mentek végbe, hanem a járási szervek, a szanálási bizottságok kezdeményezésére, a gyengén gazdálkodó termelőszövetkezetek felszámolása érdekében.

Az ilyen egyesülések számtalan problémát vetettek fel. Így például olyanokat, amelyek az egyesülés feltételeinek elégtelen voltában gyökereztek. Egymástól távol eső, több közigazgatási egységben fekvő gazdaságok egyesültek. Ezeknek az egyesüléseknek káros üzem- és munkaszervezési kihatásai voltak. Megalapozatlanul üzemegységi szervezeteket hoztak létre, amely munkaerő-átsoportosítási gondokat okozott. Régi rétegződésbeli vagy nemzeti ellentétek is felmerültek. Gondot okozott a vezetők egzisztenciális problémáinak a megoldása, a tagság ellenállása is.

Mindezek csupán kiragadott jelenségek, a valóságban ezeknél sokkal több vetődhet fel egy-egy egyesüléskor. Érdemes boncolgatni a példaként bemutatásra kerülő termelőszövetkezet gazdálkodásának első két évét annak érdekében, hogy az egyesülésnek — mint a gazdálkodásra ható tényezők egyikének — társadalmi-gazdasági körülményeit szemügyre vehessük.

A két termelőszövetkezet gazdálkodása az egyesülés előtt

A két termelőszövetkezetnek az egyesülést megelőző esztendőben folytatott gazdálkodását néhány jellemző adattal mutatjuk be az 1. táblázaton. Eszerint a szászvári Új Barázda Termelőszövetkezet az egyházasközlári

1. táblázat

NÉHÁNY FONTOSABB ADAT ÉS MUTATÓ
A KÉT TERMELŐSZÖVETKEZET 1967. ÉVI GAZDÁLKODÁSÁRA VONATKOZÓAN*

Megnevezés	Szászvári Új Barázda	Egyházasközlári Hataladás
Összes terület, kh	5 323	3 691
ebből szántó, kh	2 517	2 742
Tagok száma, fő	509	363
Családok száma	347	306
100 kh-ra jutó közösen levő számosállat	13,4	16,9
1 traktoregységre jutó mezőgazdasági terület, kh	116,0	80,5
100 kh szántóra jutó termelt tej, hl	17,8	23,0
1 dolgozóra jutó részesedés, Ft	8 355	17 216
1 családra jutó jövedelem, Ft	11 326	32 800
1 kh területre jutó		
közös vagyon, Ft	3 262	6 427
tisztá vagyon, Ft	2 708	4 950
halmozott termelési érték, Ft	2 741	5 382
bruttó jövedelem, Ft	935	2 167
árbevétel, Ft	1 790	3 569
Mérleghiány, ezer Ft	742	—

*Forrás: Baranya megye Statisztikai Évkönyve.
A termelőszövetkezetek nyilvántartásai.

Haladásnál területileg nagyobb, több tagot magába foglaló szövetkezet volt, azonban lényegesen elmaradottabb, gyakorlatilag külterjes mezőgazdasági termelést folytatott. A tagok részesedése mindössze fele, jövődelmük pedig alig több mint egyharmada az egyházaskozáriakénak. A szászvári Új Barázda a sásdi járás gyöngébb termelőszövetkezetei közé tartozott.

AZ EGYESÜLÉS INDOKAI

Felmerült a kérdés, hogy mi tette szükségessé a két termelőszövetkezet egyesülését? Hiszen csupán az, hogy az egyik elmaradott, a másik előbbre tart, önmagában még nem indokolja ezt a lépést.

A munkaerő-ellátás nehézségel

Az egyházaskozári Haladás Termelőszövetkezetben nem mindenhol és nem minden időben ugyan, de *évek óta érzékelhető munkaerő-felesleg jelentkezett.*

Ez a megállapítás nem mond ellent annak, hogy a termelőszövetkezet vezetősége nagy energiával igyekezett rendszeres munkára serkenteni a tagokat. A munkaerő-felesleg ellensúlyozásának ugyanis két lehetősége van:

— vagy csökkentik a tagok foglalkoztatottságát és a reális szinten tartják a különböző ágazatok élőmunka-szükségletét; ugyanakkor vállalják a tagság munkaerő-kelesének bizonyos mértékű, de feltétlenül bekövetkező romlását;

— vagy a termelőszövetkezet vezetősége nem mond le a tagok intenzívebb foglalkoztatásáról, hanem vállalja az ezzel járó gondot, és szüntelenül keresi a foglalkoztatás reális lehetőségeit. Ez a megoldás viszont azzal jár, hogy olykor indokolatlanul sok lesz az élőmunka-felhasználás, ami növeli a termelési költséget.

A Haladás Tsz vezetősége ez utóbbi utat választotta és bár nehéz a döntés, megítélésünk szerint nem választott rosszul. Annyit mindenesetre sikerült elérniük, hogy *a Haladás Termelőszövetkezetben viszonylag jó volt a munkafegyelem.*

A szászvári Új Barázda Tsz-ben ezzel szemben *súlyos munkaerőhiánnyal küzdöttek*, emiatt évről évre nemesak komoly mennyiségű takarmány maradt betakarítatlanul, de gyakran az állatok napi takarmánnyal való ellátása is gondot jelentett. Persze ez a munkaerőhiány jórészt viszonylagos, hiszen az egy tagra jutó termőterület (8,0 kh) és az egy tagra jutó szántóterület (4,9 kh) egyaránt sokkal kevesebb volt, mint az egyházaskozári termelőszövetkezetben. De a tagság — a fiatalok jobb megélhetési lehetőségeket kínáló munkahelyekre vándorlása miatt — elöregedett (átlagos életkor 58,2 esztendő), s részben emiatt, ám méginkább a hihetetlenül rossz munkafegyelmi viszonyok miatt a tagoknak csupán 53%-a vett részt rendszeresen a közös munkában.

A munkaerőköles
és a vezetés hiányosságai

A már lazának is alig nevezhető munkafegyelem, az elburjánzó tolvajlás és a visszaélések miatt a helyi vezetőség nem volt képes úrrá lenni a mind zűrzavarosabb helyzeten.

Hársfalvai Imre mint patronáló, később mint elnök, rendkívül sokat küzdött, hogy valamiképpen egyenesbe hozza a szászvári Új Barázda Tsz sorsát. De az 1967 augusztusában megtartott közgyűlésen kénytelen volt kijelenteni, hogy *a helyi vezetőkkel és munkaerővel nem képes megoldani a problémákat* és ekkor javasolta először a két termelőszövetkezet egyesülését. Két napra rá, az 1967. augusztus 30-án tartott közgyűlésen a szászvári tagok 80%-a az egyesülés mellett szavazott. Ezzel elvileg eldőlt a kérdés.

Túloznánk, ha azt mondanánk, hogy a Haladás Tsz tagsága különösebb örömmel fogadta volna az egyesülést. Tudták, hogy nem sok jót várhatnak ettől az eseménytől. Még az egyesülés hívei is sejtették, hogy a szászváriak elmaradottságát zömmel az ő eddigi és ezutáni munkájuk fogja megjavítani, a szélsőséges ellenzők pedig attól féltek, hogy az Új Barázda — amelyről mint szomszédok minden rosszat tudtak — elemészti majd eddigi munkájuk gyümölcsét. Hogy az egyesülés végül is simán és különösebb hangulati zökkenő nélkül zajlott le, ez elsősorban a tagoknak az elnökebe vetett bizalmával magyarázható.

Visszatérve az egyesülés indokoltságának kérdésére — a körülmények részletesebb ismeretében — azt mondhatjuk, hogy a szászvári Új Barázda Tsz egyenesbe hozására nehéz is lett volna más megoldást elképzelni. Ez a szövetkezet olyan, vagy valamivel rosszabb helyzetben volt, mint az egyházaskozári Haladás a hatvanas évek legelején. Az azóta eltelt hét esztendő alatt azonban a szövetkezetek fejlődtek, zömük megerősödött és a szászvári Új Barázda elmaradása évről évre behozhatatlanabbá vált. A gondatlan és szakszerűtlen vezetés következtében a tagság hangulata is olyannyira megromlott, hogy azokkal a módszerekkel, amelyekkel a Haladás Tsz vezetősége dolgozott annak idején, itt már nem lehetett volna eredményt elérni.

Mindezeket végiggondolva arra a következtetésre jutunk, hogy valóban az „összevegyítés” tűnt a legjárhatóbb útnak. Igen lényeges motívum azonban, hogy ez az „összevegyítés” (amely önmagában kétes eredményű) egyszersmind azt is jelentette, hogy az *Új Barázda megkapta a Haladás Termelőszövetkezet nagyzemű tapasztalatokkal rendelkező vezetőségét és szakember-gárdáját.*

1968. január 1-én elfogadták és alapszabályban rögzítették az egyesülés tényét.

Az új szövetkezet neve *egyházaskozár—szászvári Haladás Termelőszövetkezet* lett. Székhelye: Egyházaskozár. Működési területe: Egyházaskozár, Szárász, Tófü, Hegyhátmaróc, Szászvár, Vékény, Kárász, Magyaregregy községek.

kítés
arra,
halad
gadot
új, az
sek z
mérté
mind
minth
volna
tetben
főleg
gében

A föld

összes
ideke
több
szöve
össze
ként,
legelő

ban, a
távols
küzdő
sült.

1
megel
Baráz
levő,
kedve
hetők

Az állat

A
sebb
A 100
szövet
1969-
12%-k

AZ EGYESÜLÉST KÖVETŐ ESZTENDŐ GAZDASÁGI EREDMÉNYEI

A két termelőszövetkezet egyesülése természetesen új szervezet kialakítását, új rendelkezéseket és új alapszabályt követelt. Jó alkalom volt ez arra, hogy a Haladás Tsz szervezetében, működésében meglevő, már túlhaladott jelenségeket is megjavítsák. Az 1968. január 1-i közgyűlésen elfogadott új alapszabály sok, nemcsak az Új Barázdában, de a Haladásban is új, az eddigi gyakorlattól eltérő dolgot tartalmazott. Ezek az új intézkedések zömükben szükségesek és helyesek voltak, de ilyen mennyiségben és mértékben magukban hordozták annak a veszélyét, hogy az egyesüléssel mindenképpen együttjáró megrázkódtatást nehezebb lesz majd elviselni, mintha a Haladásban már jól begyakorolt és bevált rendszerhez tartották volna magukat továbbra is. Bár még nincs itt az ideje, hogy minden tekintetben felmérhessük az egyesülés eredményét, megállapíthatjuk, hogy a *főleg szervezeti, üzemviteli, kisebb részben gazdálkodási jellegű változások lényegében beváltak.*

A földterület nagyságának és minőségének a változása

Az egyesüléssel jelentősen megnövekedett a Haladás Tsz területe. Az összes közös terület 134%-kal, a szántóföld pedig 94%-kal gyarapodott. Az idekerült szántóföld átlagosan jobb minőségű, de az 1044 kh-nyi erdőnek több mint a fele csak bozotos, semmit érő terület volt. Az egyesült termelőszövetkezet szántóterületének az aránya a korábbi 75%-ról lecsökkent az összterület 60%-ára, és lett hozzávetőlegesen 2600 kh olyan — részben legelőként, részben erdőként nyilvántartott — területe a tsz-nek, amely még juhlegelőnek is csak időnként használható.

A megnövekedett terület jelentős problémákat okozott a szállításokban, a kézi és a gépi munkaerő elosztásában is. Megnövekedtek a szállítási távolságok, az erőforrások elosztásával járó gondok, s ha zömükben le is küzdötték a nehézségeket, ezek költségnövelő szerepe érezhetően érvényesült.

1968-ban a növénytermelés hozamai kevéssel elmaradtak a Haladás Tsz megelőző évi termésátlagaitól, de lényegesen jobbak voltak mint az Új Barázdában. A száraz időjárás és az elhanyagolt, rossz kultúrállapotban levő, az Új Barázdából bekapcsolt szántók művelésbe vonása ellenére elért kedvező terméseredmények főleg a nagyobb műtrágya-adagoknak köszönhetők.

Az állattenyésztésben bekövetkezett változások

A szászvári termelőszövetkezeteknek 1967-ben viszonylag sokkal kevesebb állata volt, mint az egyházaskozári Haladás Tsz-nek (2. táblázat). A 100 kh mezőgazdasági területre jutó számállat 1937-ben mindkét termelőszövetkezetnél kevesebb volt mint a járási termelőszövetkezetek átlaga. 1969-ben — az egyesüléskori állapothoz képest — a szarvasmarha-állomány 12%-kal (ezen belül a tehén 5%-kal), a juhállomány pedig 5%-kal nőtt.

2. táblázat

AZ ÁLLATSÚRÚSÉG ALAKULÁSA A KÖZÖSBEN AZ EGYESÜLÉS UTÁN*

Megnevezés	100 kh mezőgazdasági területre jutó állatok száma (db)		
	1967-ben		1968-ban
	a Haladás	az Új Barázda	az egyesült Haladás
	termelőszövetkezetben		
Szarvasmarha	14,8	10,9	12,8
Sertés	12,9	10,5	12,0
Ló	2,2	1,6	1,6
Juh	—	22,9	12,0
Számosállat	16,9	10,9	13,8

*Forrás: A termelőszövetkezetek nyilvántartásai.

A lovak száma gyakorlatilag nem változott. Ugyanakkor jelentősen csökkent a sertésállomány, mert 1968-ban alaposan megtizedelte azt a száj- és körömfájás járvány.

Az állattenyésztés hozamai 1968-ban általában javultak, ami különösen jelentős, hiszen a szászvári állomány termelése a Haladásénál alacsonyabb volt. Számottevő mértékben nőtt a tehenenkénti tejtermelés, és elérte a 3280 litert. De még ilyen jó hozamok mellett sem lett gazdaságos a termelés, az önköltség 4,27 Ft, az értékesítési átlagár pedig csak 3,84 Ft volt.

A mellékküzemági és kisegítő tevékenység erősödése

1968-ban erősen megélénkült a szövetkezetben a mellékküzemági és kisegítő tevékenység, amelyre a megnövekedett területen bőséges alkalom kínálkozott. Az új gazdasági mechanizmus lehetővé tette a termelőszövetkezetek ilyen irányú munkájának bővítését, és a Haladás élt is ezzel a lehetőséggel. Erdemes feleleveníteni, hogy milyen sok ötlet és terv született ebben a témakörben.

Az 1968. január 1-én megfogalmazott alapszabály a következőképpen határozza meg a Haladás Tsz tevékenységét: „A termelőszövetkezet mezőgazdasági termeléssel, ehhez kapcsolódó beszerzéssel és értékesítéssel, továbbá erdőgazdasági tevékenységgel foglalkozik. Megszervezi az erdőgazdálkodás termékeinek feldolgozását és értékesítését.” Ugyanitt ötfajta kisegítő tevékenységről van még szó:

1. Magyaregregyen a strandesárdában poharazó a tsz pincéjénél.
2. Építőbrigád.
3. Kőbánya, szénégető, homokbánya, tégláégető.
4. Vámdarálás és takarmánykeverés.
5. A munkaerő-feleslegek lekötése érdekében bér munka vállalása ipari üzemektől.

Ezen kívül megszervezték a tagok háztáji gazdaságában termelt áru felvásárlását és értékesítését.

1968 közepén kezdtek el szervezni a kőbányát, a fafeldolgozó és szén-égető üzemet.

1968 szeptemberében felmerült egy zöldségbolt megnyitásának gondolata, valamint az a terv, hogy a szászvári gépműhelyt átalakítják autó-, háztartásigép-javító szolgálatató szervizzé.

Decemberben szervezett a termelőszövetkezet egy mélyépítő brigádot, „amely részben Egyházaskozáron, részben más területen mélyépítési munkákat végez”. Úgy tervezték, hogy a brigád százalékos alapon kapja a fizetését: a tiszta haszonnak 10%-a tartalékba kerül, s a többin osztozik a brigád, és a szövetkezet. Ez a mélyépítési brigád hihetetlen sok gondot okozott a vezetőségnek, úgyhogy rövid fél esztendei kilódás után feloszlatták.

Ugyancsak decemberben az elnök javaslatot tett egy zománctábla-üzem és egy péküzem megnyitására.

Ezek az elképzelések és tervek csak részben valósultak meg. 1969-ben csupán a fafeldolgozó üzem, a pinceborozó, a kőbánya, a homokbánya üzemelt, a többi terv a megvalósulás különböző szakaszában van ma is. Az eredmény azonban már így is mutatkozott, mert *a mellék- és kisegítő üzemágak árbevétele egyetlen esztendő alatt két és félszeresére növekedett, és a termelőszövetkezet összes ártermelésének 18,7%-át adta.*

A gazdasági eredmények javulása

1968-ban az összes (halmozott) termelési érték 42 834 ezer Ft volt, 13,4%-kal több, mint 1967-ben e két termelőszövetkezetben együttesen. A termelési érték létrehozásában a növénytermelés 52,5%-kal, az állattenyésztés pedig 33,2%-kal vett részt. Az 1 kh mezőgazdasági területre jutó bruttó jövedelem 2340 Ft lett, az 1967. évi 2142 Ft-tal szemben. Az átlagosnál kedvezőbbben alakultak a költségszintek is, ám e téren nagy aránytalanságok voltak az ágazatok között: a növénytermelésben 77, az állattenyésztésben viszont 125 Ft-ot kellett felhasználni 100 Ft termelési érték előállítására. 1967-ben az egész állattenyésztési ágazatnak több mint 2 millió Ft volt a ráfizetése, és egyedül a marhahizlaltsnál jelentkezett valami kevés jövedelem.

Az egyesülést követő esztendőben a termelőszövetkezet az eddigi gyakorlathoz viszonyítva igen sokat fordított a felhalmozásra. A bruttó jövedelemnek csupán 54%-a került felosztásra. Ily módon a két termelőszövetkezet összesített 1967. évi adataihoz képest 20%-kal nőtt az összes közös vagyon és 12,6%-kal gyarapodott a tiszta vagyon. Ugyanakkor jutott a tagság jövedelmének gyarapítására is. Az egy dolgozó tagra jutó személyes jövedelem 1968-ban 14 929 Ft volt, jóval magasabb mint a járási termelőszövetkezetek átlaga. A részesedés értékét különösképpen növelte az a körülmény, hogy *csaknem a teljes összeget havonta, készpénzben kapták kézhez a dolgozók.*

A MUNKAEGYELEM ÉS A MUNKAKÖRÜLMÉNYEK JAVÍTÁSA

Már említettük, hogy a szászvári Új Barázda Termelőszövetkezetben rendkívül rossz volt a munkafegyelem, 1967-ben a tagoknak mindössze 53%-a vett részt rendszeresen a közös munkában.

A munkafegyelem megszilárdítása

Az egyesülés után létkérdés volt, hogy ezen a helyzeten javítsanak, ezért az alapszabályban kötelező érvénnyel előírták, hogy a különböző munkakörben dolgozóknak minimálisan hány munkanapot kell évente teljesíteniük. Az új rendszer szerint a közös munkából csak engedéllyel lehet távol maradni, s betegség esetén orvosi igazolást kell hozni. Alapszabályba iktatták továbbá azt is, hogy ha a termelés érdeke úgy kívánja, akkor a tag vagy az alkalmazott munkaszüneti napokon is köteles részt venni a közös munkában. Sőt, a termelőszövetkezet vezetősége indokolt esetben az egész gazdaság területére is elrendelheti a munkaszüneti napon való kötelező közös munkát, s ezért 150%-os munkadíjat fizetnek.

Csak néhány, a munkaviszonyt érintő rendelkezést soroltunk fel, de így is érzékelhető, hogy a vezetőség nagyon komolyan vette a munkafegyelem megszilárdítását. Az eredmény nem is maradt el, mert 1968-ban 85% volt a tagok közös munkában való részvétele, ami komoly javulás, ha meggondoljuk, hogy 1967-ben a Haladásban ugyancsak 82, az Új Barázdában pedig 53% volt.

A munkakörülmények javítása

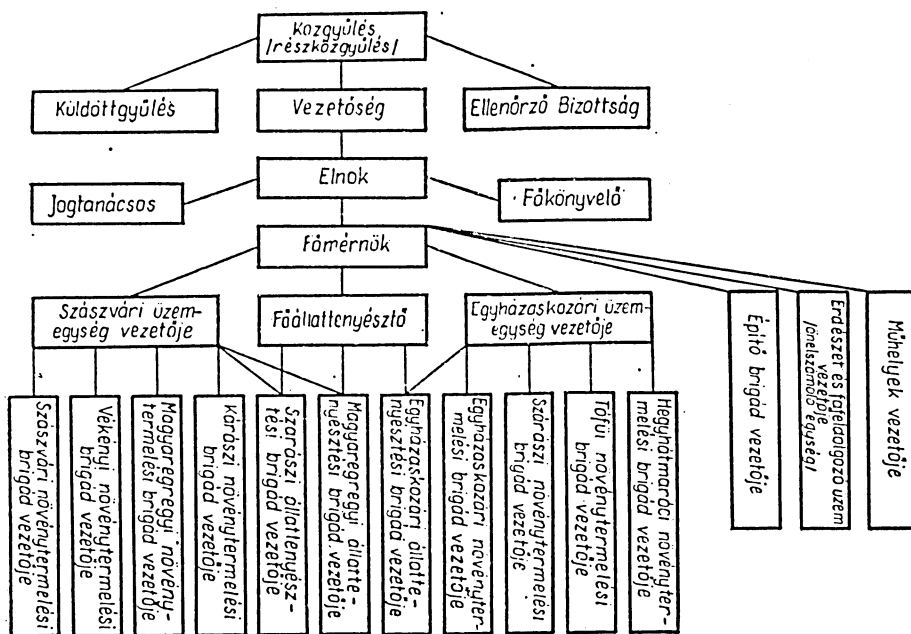
Egyik-másik rendelkezés talán szigorúnak is tűnik, de semmi esetre sem indokolatlannak, mert a közös gazdaság érdeke ezt megkívánta. Ellentétként viszont *hasonló mértékű erőfeszítéseket tettek a tagok munkakörülményeinek és szociális ellátásának javítására*. Bevezették a fizetett szabadságot, bevonulási, házassági és szülési segélyt osztottak, s a keresőképtelen termelőszövetkezeti tagoknak jövedelempótló betegsegélyt adtak. *A különböző jellegű szociális juttatásokra 1968-ban több mint 1 millió Ft-ot fizettek ki, 60%-át annak, ami nyolc évvel azelőtt (1960-ban) összes részesedésként kiosztásra került*. A szociális juttatásoknak az ad különös értéket, hogy jól átgondolt, reális rendszerbe állnak össze, és egyik mellől sem hiányzik — valamilyen formában — *a közös munkában való részvétel mértékére történő utalás*.

AZ ÜZEMI SZERVEZET KIALAKÍTÁSA

Az 1968. évi egyesülés jó alkalmat szolgáltatott a Haladás Tsz üzemi szervezetének a felújítására is. *Az eddigi szervezeti formák ugyanis csak papíron voltak meg*. A gyakorlatban elsősorban az alkalmoszerű kapcsolatok érvényesültek, s a vezetők *tevékenységi köre* — bár írásban nem is egyszer le- szögezték — rendkívül bizonytalan és kialakulatlan volt, jószerivel mindeki a maga belátása szerint tágitotta vagy szűkítette.

Az üzemi szervezet tökéletesítését sürgették a megnövekedett és rendkívül széttagolt gazdaságnak az eddigi szervezet melletti áttekinthetetlen-ségéből fakadó problémák is.

Az 1968-ban kidolgozott szervezeti szabályzat részletesen előírta minden egyes tisztségviselőnek és üzemi vezetőnek a feladatkörét, a felelősségét és az üzemi szervezetben elfoglalt helyét. Ennek sematikus vázlatát mutatjuk be:

A Haladás Termelőszövetkezet üzemi szervezete

Az ábra képe nem nevezhető különösebben tisztának, első ránézésre is megállapítható, hogy nem kiforrott és letisztult szervezeti rendszerrel van dolgunk, hanem olyannal, amelyet korábban két teljesen különálló és különböző hagyományokkal rendelkező részből összeállt üzem első, több szempontból is átmenetinek tekinthető esztendejére dolgoztak ki. Jellemzően kétféle szervezeti típust egyesít magában: az egyik a termelőszövetkezetekre, a másik főleg az állami gazdaságokra jellemző.

Két kritikus pontja van ennek a felépítésnek. Az egyik a túlzott koncentráció. Ágazatra és területre való tekintet nélkül minden termelési ág a főmérnök kezébe fut össze, és bár a szabályzat szerint „munkáját a termelőszövetkezet elnökének irányításával végzi, de egyben teljes egészében felelős a termelőszövetkezet eredményeinek növeléséért, mindennemű termelési és

értékesítési tevékenység lebonyolításáért", tevékenysége a gyakorlatban elsősorban az elnök elképzeléseinek végrehajtására, ezen belül is főleg a mellék- és kisegítő üzemágakkal kapcsolatos intézkedésekre szűkölt.

Ennél súlyosabb probléma a *főmérnök, a főállattenyésztő az üzemegységvezető és az állattenyésztési brigádvezető viszonya*. Tulajdonképpen ezen a ponton metszi egymást a legélesebben a kétféle (ágazati és területi) szervezési forma. Az állattenyésztési brigádvezetők ugyanis két irányítóhoz tartoznak: munkájukat közvetlenül a főállattenyésztő irányítja (aki elvileg a főmérnök beosztottja), de a mindennapi munkában az üzemegységvezetővel van a legtöbb dolguk, akinek kötelességei között szerepel az is, hogy „biztosítja a területén levő állattenyésztési telepek kiszolgálását gyalog-, fogat-, és gépielő vonatkozásában”. Ez a nehezen áthidalható átfedés sok problémával jár.

A két szövetkezet egyesülését követően nem sikerült tehát maradéktalanul megoldani az új — rendkívül kiterjedt és felszabdalt — területen az üzemszervezési kérdéseket.

Az 1968-as év kétféle szempontból is erőpróbája volt a szövetkezetnek: 1. *egyesült a két termelőszövetkezet*, 2. *beindult az új gazdasági mechanizmus*. A termelőszövetkezet nem kis erőfeszítéssel és jó néhány kudarcral, de alapjában véve jó pozícióban és szép eredménnyel zárta az esztendőt.

A tagság megelégedett volt, ami elsősorban abból fakadt, hogy a havonkénti pénzbeli díjazást most már valóban biztonságosnak tudták. 1969-ben hasonló volt a helyzet, így a tapasztalat is.

1968-ban 33, 27 évesnél fiatalabb taggal gyarapodott a szövetkezet, és az átlagos életkor a két termelőszövetkezet 1967. évi átlagához viszonyítva 1,6 évvel (51,4 esztendőre) csökkent. De érzékelhetjük a kedvező változást a termelőszövetkezethez tartozó községek lakosságánál a háztartási beruházások gyarapodásában is: 1968-ban a termelőszövetkezethez tartozó községekben több mint megkétszereződött a háztartási gázfogyasztók és 20%-kal nőtt a televízió-tulajdonosok száma. Beszélgetve az emberekkel, a legtöbbször az volt a véleménye, hogy ebben a szövetkezetben erősen kell dolgozni, de aki helyt tud állni, az megtalálja a számítását.

Érvelésünk nem teljes, s nem kívánt az egyesülés mellett vagy az ellen szólni. Általános érvényű „recept” nincs, konkrét esetekben kell a tagságnak döntenie. Egy azonban bizonyos: *a szövetkezetek naggyobbítása önmagában már semmit nem oldhat meg a mi viszonyaink között*. Hivatott vezetés, tervszerű üzemfejlesztés, szorgalmas tagság viszont — mindent.

A
keret
ki.

A
szer
zás
az ist
igaerő
rends
a son
nyek
lódés
mezőg
vonah

A
inkáb
üzemi
elért
techni
rekber
és álla
te nem
észlel

Az
sított
dálko
nagyü
melési
dottal
elavul
zések
s a ter
gően
sebbet
sította

Ez a
terhel
gazdál